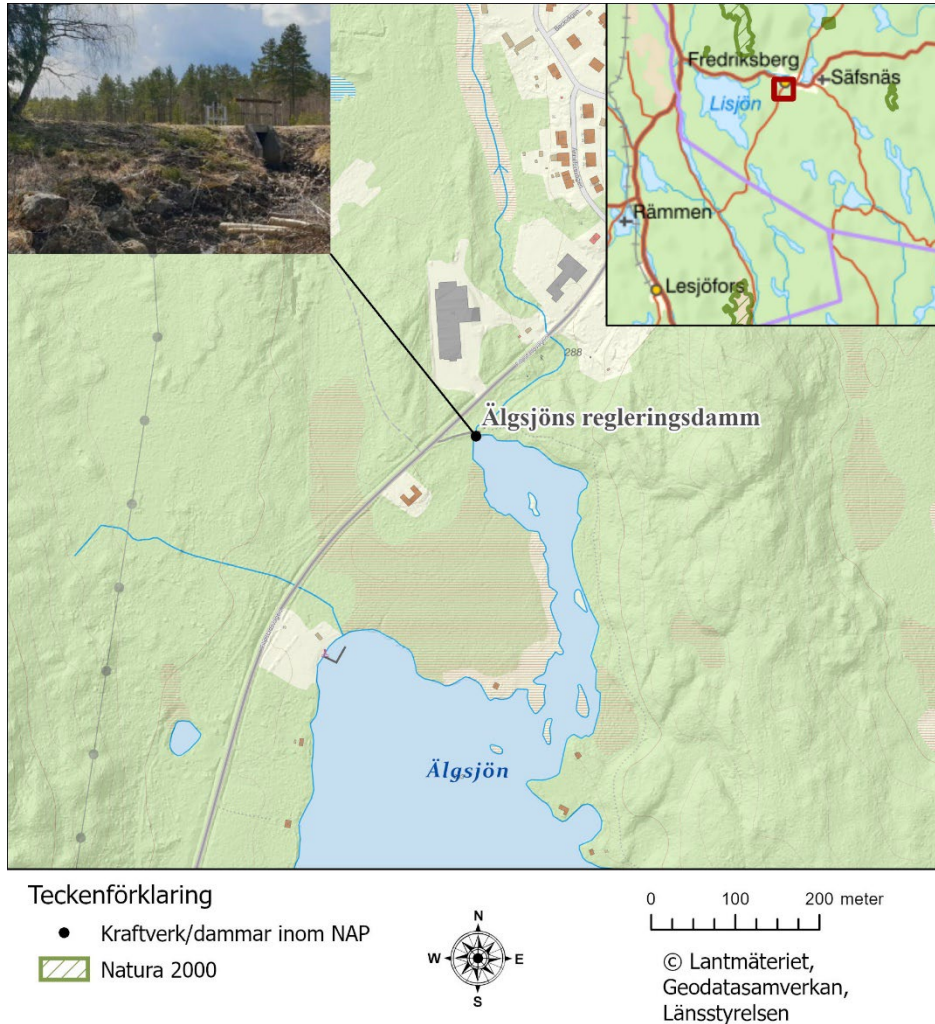

Älgsjöns regleringsdamm

Figur 1: Karta över anläggning.

Verksamhetsutövaren har meddelat att de vill avveckla verksamheten och ansöka om tillstånd för att riva ut dammanläggningen och återställa sjöutloppet och det område som påverkats av verksamheten.

Sammanfattning av åtgärdsbehov

- Utrivning av dammanläggning
- Återskapande av Älgsjöns sjöutlopp
- Biotopvård i naturfåran i anslutning till dammanläggningen

Behov av åtgärder för att nå största möjliga miljönytta

Älgsjöns regleringsdamm ligger vid Älgsjön (47 ha) som ligger ca 1,1 km upp i Älgsjöbäcken som är ett mindre biflöde till Liälven. Älgsjön ingår idag inte i någon vattenförekomst, men kommer från och med vattenförvaltningscykel 4 att ingå i en nybildad vattendragsförekomst (WA30919562) som sträcker sig från Älgsjöbäckens mynning i Liälven, via Älgsjön, till Stormossbäcken upp i till i höjd med Gåstjärnarna. Ekologisk status är ej bedömd och miljö kvalitetsnormer för den framtida vattenförekomsten är ännu inte framtagna. Troligen kommer miljö kvalitetsnormen att bli God ekologisk status som ska uppnås senast 2033.

Fiskvandring och målarter

Det finns ett behov av passerbarhet mellan Älgsjön och Älgsjöbäcken/Liälven, framför allt för lake, men även övriga förekommande fiskarter. Öring uppströms Älgsjön behöver få möjligheter till kontakt med öring nedströms Älgsjön för bland annat genetiskt utbyte som långsiktigt stärker och säkerställer beståndets livskraft.

I nuläget är Älgsjön avskuren för fiskvandring från och till nedströms liggande vattendrag. Älgsjön utgör ett relativt begränsat och instängt vattenområde som på grund av detta riskerar att påverkas av onaturliga svängningar i populationsstorlek och -sammansättning, eller orsaka lokala utdöenden (ffa lake). En utrivning behöver anpassas så att förekommande arter kan passera upp- och nedströms.

Återskapande av sjöutlopp och biotopvård i anslutning till dammläget

Det är viktigt att sjön får en nivå som så långt möjligt återspeglar den naturliga nivån innan dämning. Med fördel kan en historisk genomgång av kartmaterial och andra historiska skrifter göras över området för att försöka få fram vilken nivå som sjöarna har haft innan dämning.

Sannolikt har vattendraget i anslutning till dammläget rensats i samband med att dammen anlades. Därför behöver biotopvårdande åtgärder genomföras i detta område.

Behov av uppföljning och kontroll

Resultatet av åtgärderna behöver följas upp och dokumenteras.

Nedan visas exempel på behovet av uppföljning och kontroll:

- Avläsning och dokumentation av vattennivåer under några år för att säkerställa att genomförda åtgärder klarar såväl hög- och lågflöden som avsett.
- Uppföljning av effekten av utförd biotopvård och passerbarhet för fisk
- Analys av resultatet av uppföljning och kontroll.

Konsekvenser för kraftproduktionen och effektiv tillgång till vattenkraftsel

Enligt Havs- och Vattenmyndighetens vägledning om samverkan inför prövning enligt nationella planen är det tänkt att verksamhetsutövaren ska analysera om föreslagna miljöanpassningar är möjliga att genomföra. Verksamhetsutövaren ges möjlighet att beskriva vilka konsekvenser Länsstyrelsens åtgärdsförslag skulle medföra vid varje enskild anläggning. Verksamhetsutövaren ska i detta sammanhang bidra med analys av hur föreslagna miljöanpassningar påverkar elproduktion och reglerförmåga.

Eftersom verksamhetsutövaren har meddelat att de vill avveckla verksamheten och riva ut anläggningen presenteras inte några konsekvenser för kraftproduktion och en effektiv tillgång till vattenkraftsel. Vilket även verksamhetsutövaren beskrivit nedan under rubriken "Verksamhetsutövaren förslag".

Hänsyn och konsekvenser för kulturmiljö

Vid Älgsjön vet vi att det funnits begränsad vattenkraftdriven verksamhet sedan åtminstone början av 1800-talet, men kan härröra från 1600-talet. Rester av verksamhet finns nedströms anläggningen i form av en dammvall, registrerad i Riksantikvarieämbetets lämningsregister som L2022:2864¹ och bedömd som fornlämning. Det kan även finnas äldre spår i direkt anslutning till aktuell anläggning. En väg, vilken tolkas gå vid dammläget, är redovisad på en karta från år 1768. Området i direkt anslutning till anläggningen bedöms preliminärt ha ett visst kulturhistoriskt värde och låg

---

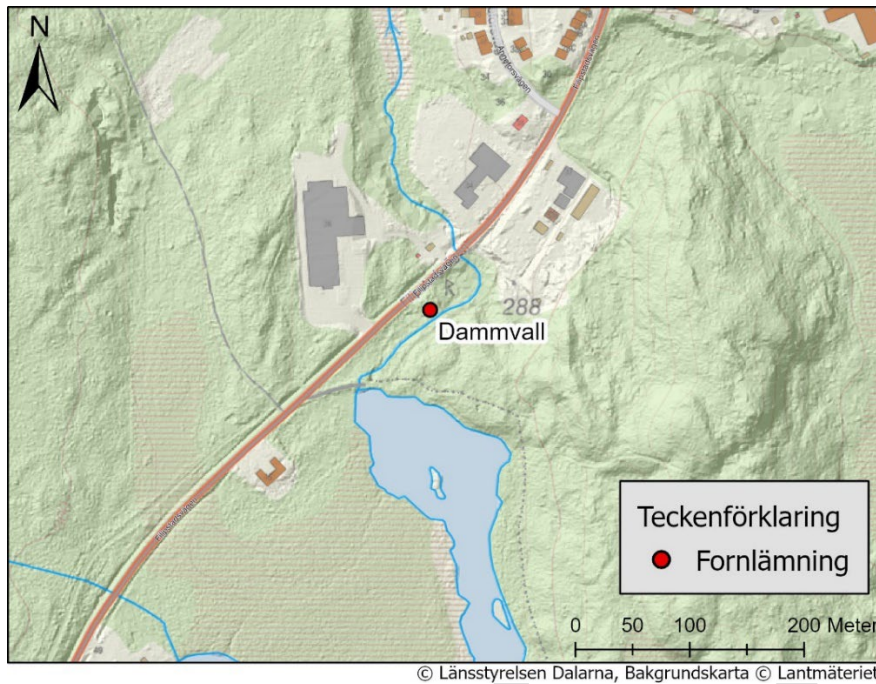
¹ <https://pub.raa.se/visa/objekt/lamning/487f3b3b-534b-470b-824c-395d792fb576>

känslighet. Nedströms liggande lämning är fornlämning och bedöms ha ett kulturhistoriskt värde och känslig för påverkan.

Det är verksamhetsutövarens ansvar att ta reda på vilka värdefulla kulturmiljöer som finns och vad som finns kvar på platsen. Det är viktigt att val av åtgärder bedöms utifrån den skadliga effekt den kan ha på en kulturmiljö, där strukturer och värden inte nödvändigtvis ska tas bort och där påverkan på omgivningen, miljön i stort, minimeras.

Inför utrivning av dammanläggning och biotopvård i naturfåran ska det vara klargjort vad som finns kvar av angränsande lämningar och om nedströms liggande fornlämning kan komma att påverkas.

För att kunna göra denna bedömning krävs en kulturhistorisk kompetens. Detta ska utföras av en arkeolog med kompetens kring vattenanknutna lämningar. Hänsyn ska tas där det finns spår av äldre verksamhet oavsett planerad åtgärd, likaså vid eventuella biotopvårdande åtgärder i vattendraget. Förutom den hänsyn och kompetens som krävs inom miljöbalken kommer även åtgärderna att kräva vidare samråd och tillstånd till ingrepp i fornlämning enligt kulturmiljölagen. I samband med NAP har det tagits fram ett grundläggande kunskaps- och planeringsunderlag rörande kulturmiljö: [Dammar i Dalarnas län – Övre Svartälvens avrinningsområde – Älgsjön, Säfsnäs socken, Ludvika kommun | Länsstyrelsen Dalarna \(lansstyrelsen.se\)](#)

Figur 2: Karta över kulturlämningar vid Älgsjön.

Konsekvenser för övriga intressen

Denna punkt fylls på med eventuell information som kommer in till Länsstyrelsen under analysfasen.

Dammen används som väg som kan försvinna vid föreslagna åtgärder. Ansvaret för vägen och bron behöver utredas.

I nordvästra änden av Älgsjön finns en badplats som kan komma att påverkas av en avveckling av verksamheten. Om, och i så fall hur mycket, beror på hur utrivningen kommer att genomföras.

Översvämningsrisker?

Nedan beskriver Ludvika kommun med egna ord konsekvenser för övriga intressen och behov av åtgärder.

Det finns 8 fritidshus runt sjön. Sannolikt finns det egna grävda brunnar. Även sjövattnen används för disk- och tvättvatten. Framförallt grävda brunnar kan påverkas vid utrivning. Därför rekommenderas provsänkning för att upptäcka och förebygga problem. Ägare till brunnar ska lokaliseras och informeras. Kontroll samt provtagning av brunnar bör ske före och efter utrivning. Likvärdig vattenförsörjning bör ordnas om problem uppstår.

Verksamhetsutövarens förslag

Nedan beskriver verksamhetsutövaren med egna ord sin nuvarande inriktning och bedömda produktionsförluster.

Bakgrund

Älgsjön uppvisar avvikelser i hydromorfologin och regleringen påverkar flöden i den nedströms belägna Stormossbäcken, men sjön bedöms inte uppvisa en väsentligt förändrad karaktär. Sjöns planform är i stort sett densamma på kartan från 1769 där ingen damm finns markerad i sjöns utlopp.

Magasinet är ett av de allra minsta i prövningsgruppen och står för cirka 0,8 % av den totala reglervolymen i prövningsgruppen. Det närmast belägna kraftverket nedströms är Tystupet som nyttjar Lisjön för reglering. Lisjön är det överlägset största reglermagasinet i prövningsgruppen och Älgsjön reglermagasin bedöms sakna större betydelse för regleringen av Tystupets kraftverk samt för möjligheten att snabbt fylla på Lisjöns magasin.

Vattendom saknas även för regleringen av Älgsjön. Vid anläggandet av en fiskväg samt en anpassning för en mer naturlig hydrologi befaras den redan begränsade nyttan av regleringen minska samtidigt som kostnader för tillsyn och skötsel ökar.

Nuvarande inriktning

Mot bakgrund av en redan liten reglernytta vid anläggningen och avsaknaden av vattendom så avser verksamhetsutövaren att avveckla anläggningen och riva ut dammen.

Tillsammans med en avveckling föreslås ett naturligt utlopp ur sjön anläggas vid reglerdammens ställe och viss biotopvård genomförs. Vid en avveckling kommer vattennivån i medeltal sjunka något och amplituden minska. Åtgärderna skulle innebära en naturlig flödes- och vattenståndsregim samt fria passageförhållanden för fisk. Detta förutsätter dock till stor del att åtgärder genomförs vid de gamla Kvarndammarna nedströms, vilka inte ägs av sökanden.

Åtgärderna kan medföra viss påverkan på kulturmiljön. Det finns en äldre dammvall cirka 100 meter nedströms regleringsdammen som är klassad som fornlämning. Planerade åtgärder bedöms dock kunna utföras utan ingrepp i denna fornlämning. Men även att tidigare eventuella överdämda lämningar exponeras av ett lägre vattenstånd. Området i direkt anslutning till regleringsdammen bedöms också kunna ha ett visst kulturhistoriskt värde.

Bedömda produktionsförluster

Produktionsförluster har inte beräknats då anläggningen utgör ett reglermagasin och inte en produktionsenhet. Däremot kan man konstatera att en reglervolym motsvarande 0,68 miljoner kubikmeter uteblir vid avveckling, vilket bland annat motsvarar 0,1 dygnsenhet (cirka 2,5 timmars körning) vid Älvestorp. Förlusten av reglerkapacitet av produktion över tid bedöms dock som försumbar.

UTKAST